ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A43003122
Lietas arhīva Nr. A43-0012-23/18
ECLI:LV:ADAT:2023:1031.A43003122.14.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2023.gada 31.oktobrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja Anita Šteinberga,
tiesneši Māris Birzgalis un Margarita Osmane,
piedaloties pieteicējas SIA „Elektro Bizness" pārstāvim /pers. D/, atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas pārstāvjiem /pers. E/, /pers. F/ un /pers. G/,

atklātā tiesas sēdē (lietas izskatīšanu pabeidzot rakstveida procesā) izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „Elektro bizness" pieteikumu par Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 2022.gada 7.jūlija lēmuma Nr.107 (prot.Nr.26,4.p) atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes (turpmāk – Regulators) 2022.gada 7.jūlija lēmumu Nr.107 (prot.Nr.26,4.p) „Par administratīvās lietas izskatīšanu saistībā ar sabiedrību ar ierobežotu atbildību „Elektro bizness" (turpmāk - Lēmums) Regulators atzina, ka pieteicēja SIA „Elektro Bizness" ir izdarījusi Enerģētikas likuma 103.panta 1.punktā paredzēto pārkāpumu – no 2021.gada 28.jūnija līdz 2022.gada 30.aprīlim sniegusi dabasgāzes tirdzniecības pakalpojumu bez reģistrācijas. Pieteicējai uzlikts pienākums nekavējoties, bet ne vēlāk kā līdz 2022.gada 12.augustam veikt nepieciešamās darbības, lai reģistrētos dabasgāzes tirgotāju reģistrā vai pārtraukt dabasgāzes tirdzniecību, kā arī veikt sodas naudas 20 774,74 *euro* apmērā apmaksu.

Lēmums pamatots ar turpmāk minēto.

[1.1] Pieteicēja ar dabasgāzes tirgotāju AS „Latvenergo" 2020.gada 5.jūnijā noslēdza dabasgāzes tirdzniecības līgumu Nr.52741231021 par dabasgāzes tirdzniecības periodu no 2021.gada 1.aprīļa līdz 2022.gada 30.aprīlim, saskaņā ar kuru AS „Latvenergo" pārdod, bet pieteicēja pērk dabasgāzi līgumā iekļauto gazificēto objektu vajadzībām un samaksā par to. Atsaucoties uz Līguma 2.3.4.apakšpunkta nosacījumu, pieteicēja lūdza AS „Latvenergo" līguma ietvaros pievienot cita starp gazificēto objektu /adrese/ (objekts Nr.A005602539). Iesniedzot paziņojumu par vēlmi līguma ietvaros pirkt dabasgāzi objektos, pieteicēja nosūtīja AS „Latvenergo" noslēgtos nomas līgumus, ar kuriem pieteicēja pieņem lietošanā dabasgāzes pieslēguma punktu objektā, kas pieder AS „Olenergo". Atbilstoši pieteicējas norādītajam dabasgāze tiek patērēta koģenerācijas stacijā siltumenerģijas un elektroenerģijas ražošanai, kas savukārt tiek realizēta pašvaldības iedzīvotājiem. /adrese/, atrodas koģenerācijas stacija, kurā siltumenerģiju ražo AS „Olenergo".

[1.2] No Regulatora rīcībā esošās informācijas izriet, ka pieteicēja dabasgāzi faktiski neizlieto, proti, dabasgāze tiek izlietota citu komersantu komercdarbības ietvaros siltumenerģijas un elektroenerģijas ražošanai, un pastāv savstarpējie norēķini starp minētajiem komersantiem un pieteicēju. Minēto apstiprina starp pieteicēju un AS „Olenergo" noslēgtais 2021.gada 30.jūnija Norēķinu līgums Nr.020621/EB, 2021.gada 1.jūlija Vienošanās par objekta apsaimniekošanu un izmantošanas kārtību, 2021.gada 28.jūnija Komercaģenta līgums. Pieteicēja apzināti ir izvēlējies tādu samaksas veidu un darbības veidu, kas faktiski dabasgāzes tirdzniecību aizslēpj aiz it kā objektu apsaimniekošanas un komercaģenta pienākumu veikšanas izmaksām, tādējādi panākot sev labvēlīgāku situāciju dabasgāzes tirgū.

Vienīgās darbības, ko pieteicēja faktiski veic, ir AS „Latvenergo" piegādātās dabasgāzes pārdošana enerģijas lietotājiem Enerģētikas likuma 1.panta 16.punkta izpratnē.

[1.3] Ievērojot Dabasgāzes tirdzniecības līguma noteikumus, pieteicēja atbilstoši Enerģētikas likuma 1.panta 12.punktam kā enerģijas lietotāja nav tiesīga saņemto dabasgāzi pārdot tālāk.

[1.4] Pieslēguma punkts un gazificētais objekts ir aplūkojami kā vienots veselums, kas nevar būt dažādu personu valdījumā vai lietojumā.

Saskaņā ar 2021.gada 30.jūnija nomas līgumu pieteicējai ir lietošanas tiesības tikai uz pieslēguma punktu, kas apliecina, ka pieteicēja dabasgāzi neizlieto savām vajadzībām, bet gan piegādā to citiem lietotājiem, jo pieslēguma punkts ir dabasgāzes apgādes sitēmas posms, kurā dabasgāze tiek ievadīta sistēmā, un tehniski pieslēguma punktā patērēt dabasgāzi nav iespējams.

Pieteicēja dabasgāzes tirdzniecības līguma ietvaros nopirkto un savām vajadzībām nepatērēto dabasgāzi faktiski realizē tālāk koģenerācijas staciju (Objektu) īpašniekiem, tādā veidā veicot dabasgāzes tirdzniecību bez reģistrācijas. Tātad faktiski pieteicējas īstenotā saimnieciskā darbība ir dabasgāzes tirdzniecība bez reģistrācijas.

[1.5] Ievērojot Ministru kabineta 2014.gada 23.decembra noteikumu Nr.839 „Kārtība, kādā nosaka soda naudas apmēru elektroenerģijas un dabasgāzes apgādē" (turpmāk – noteikumi Nr.839) 12.punktā noteikto un ņemot vērā pieteicējas īstenoto darbības modeli un veiktos darījumus dabasgāzes tirgū, Regulators piemēroja soda naudu 0,8% apmērā no finanšu gada neto apgrozījuma enerģētikas nozarē

[2] Pieteicēja vērsās Administratīvajā apgabaltiesā ar pieteikumu par Lēmuma atcelšanu. Pieteikums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] Regulators secinājumu par Enerģētikas likuma 103.panta pirmajā punktā noteiktā pārkāpuma apgalvotu esamību ir pamatojis ar apgalvota simulatīva darījuma konstatēšanu, kas nonāk pretrunā ar atziņu, ka aiz simulatīva darījuma apslēpto darījumu iespējams konstatēt tikai un vienīgi prasības kārtībā. Papildus Lēmuma pamatojums satur aplamus secinājumus par Civillikuma 875. un 876.pantā noteikto valdījuma jēdzienu, kā arī Komerclikuma 51.pantā noteikto kārtību attiecībā uz provīzijas izmaksas kārtību. Tādējādi Lēmums ir uzskatāms par apstrīdamu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 75.panta pirmās daļas trešajam punktam.

[2.2] No Regulatora rīcībā esošajiem rēķiniem ir secināms, ka sadarbības partneri par dabasgāzi norēķinājās atbilstoši Līgumā noteiktajam un pieteicēja nav guvusi nekāda veida peļņu, kas ir viens no priekšnosacījumiem, lai konstatētu dabasgāzes tirdzniecību.

[2.3] Regulators ir pārkāpis sev piešķirto pilnvarojumu un iestājies tiesas vietā, vērtējot līgumattiecības starp pieteicēju un AS „Latvenergo". Lēmumā ir pieņemti gan secinājumi, kuri nonāk tiešā pretrunā ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021.gada 7.septembra lēmumu lietā Nr.3?12-17559-21/23, gan arī analizēti un izteikti secinājumi par darījumiem, kuri tiek vērtēti civilprocesuālā kārtībā civillietās Nr.C30690321 un Nr.C30766321. Šāda iestādes rīcība ir vērtējama kā prettiesiska, pārkāpjot *res judicata* principu.

[2.4] Ievērojot, ka Lēmums ir ticis pieņemts, Regulatoram pārkāpjot *res judicata* principu, tas ir pieņemts *ultra vires*. Regulators ir nepamatoti izmantojis administratīvā akta formu, lai izlemtu administratīvo tiesību jomā neietilpstošus jautājumus, tas ir, ar pieņemto Lēmumu vienpusēji noregulējot privāttiesiskas attiecības starp pieteicēju un AS „Latvenergo".

[2.5] Regulators ir pieļāvis būtiskas kļūdas piemērotajā soda aprēķinā atbilstoši Noteikumiem Nr.839, balstot to uz kļūdainiem faktiskajiem apstākļiem un secinājumiem, kuri nonāk pretrunā ar spēkā esošu tiesas lēmumu.

[2.6] Sākotnēji Lēmuma projektā soda aprēķins un ietekme uz dabasgāzes tirgu tika pamatota ar negatīvo ietekmi uz AS „Latvenergo" komercdarbību, tomēr pēc pieteicējas viedokļa sniegšanas, ka ir spēkā esošs tiesas lēmums, kas uzliek par pienākumu AS „Latvenergo" izpildīt Līgumu, šis arguments tika aizstāts ar dabasgāzes tirgus kropļošanu.

[2.7] Lēmumā Regulators ir uzlicis par pienākumu pieteicējai reģistrēties dabasgāzes tirgotāju reģistrā vai pārtraukt dabasgāzes tirdzniecību, lai arī dabasgāzes tirdzniecību AS „Latvenergo" kā dabasgāzes tirgotājs nenodrošina jau no 2022.gada 30.aprīļa. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 74.panta pirmās daļas 4. punktu Lēmums nav spēkā, jo tas pieprasa no pieteicējas rīcību, kas gan faktiski, gan arī tiesiski nav iespējama.

[3] Regulators rakstveida paskaidrojumos tiesai norāda, ka pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz Lēmumā norādītajiem argumentiem, papildus norādot turpmāk minētos apsvērumus.

[3.1] Regulatoram konkrētās pārkāpuma lietas ietvaros ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums saskaņā ar objektīvās izmeklēšanas principu izvērtēt lietas faktiskos apstākļus, proti, pieteicējas darbības dabasgāzes tirgū, tostarp tās noslēgtos darījumus. Regulatora tiesības pieņemt negatīvu administratīvo aktu normatīvo aktu pārkāpuma gadījumos ir nostiprinātas Enerģētikas likuma 105.panta pirmajā daļā.

[3.2] Tā kā dabasgāzes tirdzniecības pazīmes ir dabasgāzes iepirkšana pārdošanai, nav šaubu, ka šādas darbības tiek balstītas uz abpusēji noslēgtu līgumu pamata. Līdz ar to, lai konstatētu, vai pieteicēja konkrētajos apstākļos ir uzskatāma par dabasgāzes tirgotāju, Regulatoram ir jāvērtē pastāvošo līgumattiecību juridiskā daba.

Pieteicējas veiktās darbības noslēgto līgumu ietvaros pēc būtības atbilst dabasgāzes tirdzniecības darbībām. Proti, neraugoties uz to, ka pieteicējas un AS „Olenergo" starpā nav noslēgts līgums, kura priekšmets ir nepārprotami definēts kā dabasgāzes tirdzniecība, tomēr pušu starpā pastāvošās līgumattiecības nepārprotami liecina par to, ka pieteicēja pirka no AS „Latvenergo" dabasgāzi un nodeva to tālāk AS „Olenergo", saņemot par to uzcenojumu.

Ievērojot minēto, pieteicējas noslēgtie līgumi šīs administratīvās lietas ietvaros ir vērtējami kā simulatīvi, proti, tādi, kuru priekšmets neatbilst patiesajam darījumu noslēgšanas mērķim. Saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem pieteicējai būtībā nav nekādu citu pienākumu, kā vien dabasgāzes piegādes nodrošināšana. Pieteicēja administratīvās lietas ietvaros nav spējusi pamatot, kādā tieši veidā izpaužas pieteicējas komercaģenta darbība, un nav iesniegusi nevienu dokumentu, kas pamatotu, ka koģenerācijas stacijai nepieciešamo izejvielu iepirkšanu un pārstrādi pieteicēja veic AS „Olenergo" vārdā vai uzdevumā.

Nav nedz juridiskās loģikas, nedz tiesiska pamata AS „Olenergo" dot uzdevumu savam komercaģentam – pieteicējai AS „Olenergo" vārdā grozīt tādu dabasgāzes tirdzniecības līgumu, kas noslēgts citu pušu starpā, proti, vienīgi starp

pieteicēju un AS „Latvenergo", pievienojot tam nosacījumus par dabasgāzes piegādi arī AS „Olenergo" piederošajā gazificētajā objektā. Šie un citi Lēmumā norādītie apstākļi dod pamatu uzskatīt, ka pieteicējas pastāvošās līgumattiecības ar AS „Olenergo" ir nodibinātas ar mērķi slēpt patieso darījumu.

[3.3] Lēmumā nav atrodams neviens Regulatora arguments vai secinājums, no kura izrietētu, ka Regulators ir atzinis pieteicējas noslēgtos darījumus par neatbilstošiem Civillikuma regulējumam. Kritiski vērtējams ir pieteicējas arguments, ka Regulators ir iejaucies pieteicējas komercdarbībā, jo ar Lēmumu pieteicēja noslēgto līgumu spēkā esamība nav ietekmēta. Tāpat Regulators nav uzlicis pieteicējas tiesisko pienākumu izbeigt noslēgtos līgumus vai noslēgt jaunus. Regulators ir pieņēmis Lēmumu publisko tiesību jomā, vērtējot vienīgi to, vai pieteicējai esošajos faktiskajos un tiesiskajos apstākļos būtu jāreģistrējas Regulatora vestajā dabasgāzes tirgotāju reģistrā atbilstoši Enerģētikas likuma regulējumam. Secīgi, konstatējot pieteicējas darbībās pārkāpumu, uzlicis attiecīgu tiesisko pienākumu pārkāpumu izbeigt.

[3.4] Nosakot soda naudas apmēru, kā arī lai nodrošinātu, ka uzliktais sods būtu samērīgs, iedarbīgs un atturošs, Regulators, pieņemot Lēmumu, ir ņēmis vērā noteikumos Nr.839 noteikto kārtību un apstākļus, kādi jāņem vērā, aprēķinot soda naudas apmēru.

Regulators uzskata par nepamatotiem pieteicējas apgalvojumus, ka tā dabasgāzes tirgū veikto darbību rezultātā nav guvusi ienākumus. Konkrētās pārkāpuma lietas ietvaros vērtētie apstākļi liecina, ka, lai gan rēķini par dabasgāzi, kādus pieteicēja ir izrakstījusi AS „Olenergo", atbilst summai, par kādu pieteicēja šo dabasgāzes daudzumu ir iegādājusies no AS „Latvenergo", pieteicējas ienākumi par dabasgāzes tirdzniecību izriet no citiem darījumiem, saskaņā ar kuriem pieteicējas pielīgtās saistības ir formālas. Pieteicēja AS „Olenergo" koģenerācijas stacijā dabasgāzi nepatērē, siltumenerģiju un elektroenerģiju pati neražo, nepiesaista jaunus lietotājus, kā arī iekārtu apkopi veic citi specializēti komersanti. Tai pašā laikā pieteicēja minēto līgumu ietvaros saņem samaksu, ko Regulators vērtē kā uzcenojumu par dabasgāzes tirdzniecību.

Pieteicēja ir korekti norādījusi, ka Lēmuma projektā Regulators ir atsaucies uz AS „Latvenergo" komercdarbību, taču gala lēmuma tekstā šāda atsauce vairs nav minēta. Pirmkārt, administratīvo aktu projektiem nav juridiska spēka, un tajā ietvertie apsvērumi nevar tikt atzīti par saistošiem, līdz ar to pieteicējas atsauce uz Lēmuma projektu nav pamatota. Otrkārt, uzklausot pieteicējas pārstāvju argumentus Regulatora padomes sēdē saistībā ar to, ka, pieteicējas ieskatā, Regulators nav objektīvs attiecībā pret AS „Latvenergo", Regulators apzināti Lēmuma gala versijā nepieminēja, ka pieteicējas pretlikumīgas darbības dabasgāzes tirgū ietekmē tieši AS „Latvenergo" komercdarbību, jo tieši tāpat kā AS „Latvenergo" šādas darbības ietekmē arī jebkuru citu dabasgāzes tirgotāju, jo tie nesaņem objektīvu un patiesu informāciju par visiem komersantiem, kas darbojas dabasgāzes tirgū un savā starpā konkurē.

Apstāklis, ka Lēmuma tekstā Regulators attiecībā uz minēto apsvērumu nav atsaucies tieši uz AS „Latvenergo", nemaina ne attiecīgā argumenta, ne paša Lēmuma būtību. Nav šaubu, ka slēpta komercdarbība negatīvi ietekmē tirgus pārskatāmību un konkurenci kopumā, jo izvērtējamajos apstākļos pieteicēja ir guvusi priekšrocības, samazinot savas izmaksas, nemaksājot valsts nodevu un ietaupot administratīvos resursus, kas ir nepieciešami enerģētikas nozari reglamentējošajos normatīvajos akots noteikto pienākumu izpildei.

Lai gan Lēmumā ir ietverta informācija par to, ka Regulators iepriekš ir pieņēmis lēmumu par brīdinājuma izteikšanu pieteicējai saistībā ar informācijas nesniegšanu, minētā punkta pirmajā teikumā tiešā tekstā ir ietverts, ka, nosakot soda naudas apmēru, nav piemēroti pastiprinoši apstākļi saskaņā ar noteikumu Nr.839 15.punktu. Tā kā par informācijas nesniegšanu Regulators attiecībā uz pieteicēju bija pieņēmis atsevišķu lēmumu, tad šīs administratīvās lietas ietvaros Regulators ņēma vērā, ka pieteicēja sodu par šo bezdarbību jau ir saņēmusi. Lai gan Regulators Lēmumā ir pieminējis to, ka pieteicēja jau iepriekš nav ievērojusi normatīvo aktu prasības, tomēr konkrētajā gadījumā informācijas nesniegšanu nav kvalificējis kā pastiprinošu apstākli un nav palielinājis soda naudas apmēru.

[3.5] Ar Lēmumu uzliktais tiesiskais pienākums ir vērsts uz to, lai pieteicēja pārskatītu noslēgtos darījumus un gadījumā, ja pieteicēja turpina nopirkto un savām vajadzībām nepatērēto dabasgāzi realizēt tālāk citiem komersantiem, veikt darbības, lai tiktu ievērots Enerģētikas likumā noteiktais regulējums. Ar Lēmumu uzliktais tiesiskais pienākums ietver prasību vai nu reģistrēties dabasgāzes tirgotāju reģistrā, vai arī izbeigt veikt darbības, kas klasificējamas kā dabasgāzes tirdzniecība bez reģistrācijas. Ja līdz 2022.gada 12.augustam ir novērsti visi Lēmumā izvērsti analizētie apstākļi, kas liecina par pieteicējas nereģistrētu dabasgāzes tirdzniecību, līdz ar pieteicējas pamatota skaidrojuma par to, ka Lēmumā konstatētie pārkāpumi ir novērsti, saņemšanu, ar Lēmumu uzliktais tiesiskais pienākums būtu uzskatāms par izpildītu.

[4] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis pieteikumu uzturēja, atbildētāja pārstāvji pieteikumu neatzina.

Motīvu daļa

[5] Pārbaudījusi lietas materiālus un noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus, apgabaltiesa secina, ka pieteikums ir nepamatots un noraidāms.

[6] Saskaņā ar Enerģētikas likuma 103.panta 1.punktu, ja dabasgāzes tirgotājs sniedz dabasgāzes tirdzniecības pakalpojumu bez reģistrācijas, Regulators ir tiesīgs dabasgāzes tirgotājam uzlikt soda naudu līdz 10 procentiem no dabasgāzes tirgotāja iepriekšējā finanšu gada neto apgrozījuma, bet ne mazāk kā 300 *euro* apmērā.

Regulators konstatēja, ka SIA „Elektro bizness" nav reģistrēta dabasgāzes tirgotāju reģistrā. Tomēr dabasgāzes tirgus uzraudzības ietvaros, veicot izpēti par SIA „Elektro bizness" darījumiem dabasgāzes tirgū, Regulators konstatēja, ka SIA „Elektro bizness" veiktās darbības konkrētajos apstākļos ir uzskatāmas par dabasgāzes tirdzniecību bez reģistrācijas.

Regulatora padome nolēma: 1) atzīt, ka SIA „Elektro bizness" ir izdarījusi Enerģētikas likuma 103.panta 1.punktā

minēto pārkāpumu – no 2021.gada 28.jūnija līdz 2022.gada 30.aprīlim sniegusi dabasgāzes tirdzniecības pakalpojumu bez reģistrācijas; 2) uzlikt pienākumu SIA „Elektro bizness" nekavējoties, bet ne vēlāk kā līdz 2022.gada 12.augustam veikt nepieciešamās darbības, lai reģistrētos dabasgāzes tirgotāju reģistrā vai pārtrauktu dabasgāzes tirdzniecību; 3) uzlikt SIA „Elektro bizness" soda naudu 20 744,74 *euro* apmērā par dabasgāzes tirdzniecības pakalpojuma sniegšanu bez reģistrācijas.

[7] Pieteicēja norāda, ka Regulators secinājumu par Enerģētikas likuma 103.panta 1.punktā noteiktā pārkāpuma apgalvotu esību ir pamatojis ar apgalvota simulatīva darījuma konstatēšanu, kas nonāk pretrunā ar atziņu, ka aiz simulatīva darījuma apslēpto darījumu iespējams konstatēt tikai un vienīgi prasības kārtībā. Lēmuma pamatojums satur aplamus secinājumus par Civillikuma 875. un 876. pantā noteikto valdījuma jēdzienu, kā arī Komerclikuma 51.pantā noteikto provīzijas izmaksas kārtību.

Pieteicēja arī uzskata, ka Regulators ir pārkāpis sev piešķirto pilnvarojumu un iestājies tiesas vietā, vērtējot līgumattiecības starp pieteicēju un AS „Latvenergo". Lēmumā ir gan izdarīti secinājumi, kuri nonāk tiešā pretrunā ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021.gada 7.septembra lēmumu lietā Nr.3?12-17559-21/23, gan arī analizēti un izteikti secinājumi par darījumiem, kuri tiek vērtēti civilprocesuālā kārtībā civillietās Nr.C30690321 un Nr.C30766321. Ievērojot, ka Lēmums ir ticis pieņemts, Regulatoram pārkāpjot *res judicata* principu, tas ir pieņemts *ultra vires*. Regulators ir nepamatoti izmantojis administratīvā akta formu, lai izlemtu administratīvo tiesību jomā neietilpstošus jautājumus, tas ir, ar Lēmumu vienpusēji noregulējot privāttiesiskas attiecības starp pieteicēju un AS „Latvenergo".

[8] Lēmums ir uzskatāms par pieņemtu *ultra vires*, ja tiesību normas nepiešķir tiesības iestādei izlemt šāda rakstura jautājumus (*Senāta 2005.gada 11.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-275 (A42040404) 19.punkts*). Tas var būt situācijās, kad administratīvā akta forma nepamatoti izmantota, lai izlemtu administratīvo tiesību jomā neietilpstošus jautājumus, piemēram, ar administratīvo aktu vienpusēji noregulējot kādas privāttiesiskas attiecības (*Senāta 2019.gada 27.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-890/2019 (ECLI:LV:AT:2019:0627.SKA089019.4.L) 5. un 7.punkts*), vai arī tad, kad iestāde, kura ir tiesīga izdot administratīvos aktus, tos izdod jomā, kurā tā nav kompetenta (*Senāta 2021.gada 23.aprīļa lēmuma lietā Nr.SKA-12/2021 ECLI:LV:AT:2021:0423.A43010816.6.S 10.punkts*).

Apgabaltiesai nerodas šaubas, ka izskatāmajā gadījumā Regulatora Lēmums ir administratīvais akts, kas pieņemts tāda normatīvā regulējuma ietvaros, kas vērsts uz strīda izskatīšanu administratīvā procesa kārtībā, un jomā, kurā Regulatoram ir piešķirta atbilstoša kompetence.

[9] Likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 7.panta pirmā daļa noteic, ka Regulators uzrauga, lai sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā regulējamās nozarēs tiktu ievērots šis likums, kā arī regulējamo nozaru speciālie normatīvie akti. Atbilstoši minētā likuma 6.panta otrajai daļai un 9.panta otrajai daļai Regulators patstāvīgi pilda tam ar likumu nodotās funkcijas un savas kompetences ietvaros patstāvīgi pieņem lēmumus un izdod administratīvos aktus, kas ir saistoši konkrētiem sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem un lietotājiem.

Saskaņā ar Enerģētikas likuma 7.panta piekto daļu dabasgāzes tirgotājam, kura darbību nepieciešams regulēt saskaņā ar likumu „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem", ir tiesības uzsākt dabasgāzes tirdzniecību, ja tas šajā likumā noteiktajā kārtībā ir reģistrēts dabasgāzes tirgotāju reģistrā. Enerģētikas likuma 107.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka ar dabasgāzes tirdzniecību var nodarboties dabasgāzes tirgotājs, kas šajā likumā noteiktajā kārtībā reģistrēts dabasgāzes tirgotāju reģistrā.

Minētais nozīmē, ka jebkuram dabasgāzes tirgotājam, kas tirgo dabasgāzi, ir jāreģistrējas Regulatora vestajā dabasgāzes tirgotāju reģistrā un jāpilda sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam noteiktie pienākumi, tostarp jāsniedz Regulatora noteiktā informācija par savu darbību un jāmaksā valsts nodeva par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu.

Tiesiskā regulējuma mērķis ir nodrošināt, lai jebkura darbība, kas atbilst dabasgāzes tirdzniecības pazīmēm, tiktu regulēta atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai (Enerģētikas likuma 3.panta 1.punkts). Nav pieļaujama situācija, kurā dabasgāzes tirgus dalībnieks, pozicionējot sevi kā galalietotāju, veic darbības, kas Enerģētikas likuma izpratnē ir uzskatāmas par dabasgāzes tirdzniecību.

Konkrētās lietas ietvaros Regulators konstatēja, ka pieteicēja dabasgāzi faktiski neizlieto pašas vajadzībām (galapatēriņam), bet tā tiek izlietota citu komersantu komercdarbības ietvaros siltumenerģijas un elektroenerģijas ražošanai un pastāv savstarpējie norēķini starp attiecīgajiem komersantiem un pieteicēju (skat. Lēmuma konstatējošās daļas 5.2.apakšpunktu un secinājumu daļas 1., 2., 4. un 5.punktu). Regulators secināja, ka pieteicēja nopirkto un savām vajadzībām nepatērēto dabasgāzi faktiski realizē tālāk citiem komersantiem – koģenerācijas staciju īpašniekiem, tādā veidā veicot dabasgāzes tirdzniecību bez reģistrācijas. Rezultātā no nereģistrētas dabasgāzes tirdzniecības pieteicēja guva regulārus ieņēmumus.

Ņemot vērā, ka Regulatora uzdevums ir uzraudzīt, lai sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā regulējamās nozarēs tiktu ievērots likums „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" un regulējamo nozaru speciālie normatīvie akti (likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 7.panta pirmā daļa), Regulatoram konkrētās lietas ietvaros bija tiesības, ievērojot objektīvās izmeklēšanas principu, izvērtēt pieteicējas darbības dabasgāzes tirgū, tostarp tās noslēgtos darījumus. Regulatora tiesības pieņemt negatīvu administratīvo aktu normatīvo aktu pārkāpuma gadījumos ir nostiprinātas Enerģētikas likuma 105.panta pirmajā daļā.

Ievērojot minēto, Regulatoram, konstatējot, ka pieteicēja ir veikusi dabasgāzes tirdzniecību bez reģistrācijas, bija tiesisks pamats un kompetence pieņemt attiecīgu lēmumu.

[10] Pieteicējas viedoklis, ka lēmums pieņemts *ultra vires*, pamatots ar apsvērumu, ka Regulators pieteicējas noslēgtos darījumus atzinis par simulatīviem, lai arī aiz simulatīva darījuma apslēpto darījumu iespējams konstatēt tikai un vienīgi prasības kārtībā (*Senāta 2019.gada 14.februāra sprieduma lietā Nr.SKC-124/2019 5.punkts*). Turklāt pieteicēja uzsver, ka Regulatora Lēmumā ir analizēti faktiskie un tiesiskie apstākļi, kuri ir nodoti tiesas izskatīšanā civillietās Nr. C30690321 un C30766321, un Regulatora secinājumi ir pretrunā ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021.gada 7.septembra lēmumu lietā Nr. 3-2.21/2341, kurā tiesa pirmšķietami ir vērtējusi pieteicējas noslēgtos līgumus un lēmusi par pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanu lietā – pienākumu AS „Latvenergo" pildīt dabasgāzes tirdzniecības līgumu.

[11] Tā kā dabasgāzes tirdzniecības pazīmes ir dabasgāzes iepirkšana pārdošanai, šādas darbības pamatā tiek balstītas uz līgumiskām attiecībām. Līdz ar to, lai konstatētu, vai pieteicēja konkrētajos apstākļos ir uzskatāma par dabasgāzes tirgotāju, Regulatoram bija jāvērtē pastāvošo līgumattiecību juridiskā daba.

Pretēji pieteikumā norādītajam Regulators neatzina pieteicējas noslēgtos darījumus par simulatīviem civiltiesību izpratnē, proti, Lēmums neatstāj nekādu ietekmi uz noslēgtajiem līgumiem – tie nav atcelti, grozīti vai atzīti par spēkā neesošiem. Regulators, izvērtējot pastāvošos un no noslēgtajiem līgumiem izrietošos pieteicējas pienākumus, nonāca pie secinājuma, ka pieteicējas veiktās darbības noslēgto līgumu ietvaros pēc savas būtības atbilst dabasgāzes tirdzniecības darbībām.

Proti, neraugoties uz to, ka pieteicējas un AS „Olenergo" starpā nav noslēgts līgums, kura priekšmets ir nepārprotami definēts kā dabasgāzes tirdzniecība, tomēr pušu starpā pastāvošās līgumattiecības (komercaģenta līgums, nomas līgums un norēķinu līgums) liecina par to, ka pieteicēja pirka no AS „Latvenergo" dabasgāzi un nodeva to tālāk AS „Olenergo", saņemot par to uzcenojumu.

[12] Tas, ka Regulatora lēmums neietekmē līgumu spēkā esību, izriet arī no vispārējās jurisdikcijas tiesas sprieduma lietā Nr.C30690321, uz kuru atsaukusies pieteicēja. Minētajā spriedumā tiesa norādīja, ka lietā nav nozīmes apelācijas sūdzībā norādītajiem apstākļiem, ka prasītāja, iespējams, faktiski nodarbojusies ar gāzes tirdzniecību kā starpnieks, kā to savā Lēmumā secinājis Regulators. Arī apstāklis, ka Regulators ar 2022.gada 7.jūlija lēmumu, izvērtējot tā rīcībā esošos pierādījumus, secinājis, ka SIA „Elektro bizness" ir sniegusi dabasgāzes pakalpojumus bez reģistrācijas, uzliekot pienākumu reģistrēties dabasgāzes tirgotāju reģistrā vai pārtraukt dabasgāzes tirdzniecību un uzliekot naudas sodu, nav pamats ne tirdzniecības līguma uzskatīšanai par vispār nenoslēgtu, ne tiesību atzīšanai vienai pusei atkāpties no līguma izpildes. Tiesa ņēma vērā, ka Regulatora lēmumā, kurš pārsūdzēts Administratīvajā apgabaltiesā, konstatētie apstākļi nav norādīti kā atkāpšanās no līguma pamats ne normatīvā aktā, ne līgumā, ne vēstulē par atkāpšanos. Tie arī nav līguma apstrīdēšanas pamats, jo šāda prasība nav celta (*Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2023.gada 28.aprīļa sprieduma lietā Nr.CA-0086-23/12 (ECLI:LV:VAT:2023:0428.C30690321.30.S) SIA „Elektro bizness" prasībā pret AS „Latvenergo" un AS „Gaso" par AS „Latvenergo" atkāpšanās no līguma atzīšanu par prettiesisku un spēkā neesošu, pienākumu uzlikšanu un AS „Gaso" rīcības atzīšanu par prettiesisku 26.punkts*).

Līdz ar to nav pamatots arī pieteicējas arguments, ka Regulators ir iejaucies komersanta SIA „Elektro bizness" komercdarbības veikšanā.

Tāpat nav pamatots pieteicējas arguments, ka pārkāpts *res judicata* princips, kas paredz, ka nevienam nav tiesību lūgt pārskatīt galīgu un spēkā stājušos spriedumu ar mērķi panākt atkārtotu lietas izspriešanu.

[13] Pieteicēja norāda, ka Lēmums ir pieņemts par Enerģētikas likuma 103.panta 1.punktā noteikto pārkāpumu, tomēr Lēmuma pamatojumā Regulators nav sniedzis atbilstoši konkrētajai tiesību normai pamatotu izvērtējumu. Saskaņā ar Ministru kabineta 2017.gada 3.aprīļa noteikumu Nr.78 „Dabasgāzes tirdzniecības un lietošanas noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr.78) 2.11.apakšpunktu dabasgāzes tirgotājs ir Enerģētikas likumā noteiktajā kārtībā reģistrēts komersants, kura komercdarbība ir dabasgāzes tirdzniecība. Tātad vispirms Regulatoram bija jāpierāda, ka pieteicēja veic komercdarbību – dabasgāzes tirdzniecību, par to saņemot atlīdzību. Lēmumā nav analizēts neviens no noteikumos Nr.78 minētajiem priekšnosacījumiem, kas norādītu, ka pieteicēja nodarbotos ar dabasgāzes tirdzniecību. Būtiskākais priekšnosacījums dabasgāzes tirdzniecībai ir noteikumu Nr.78 24.punktā noteiktais dabasgāzes tirdzniecības līgums ar norādi par sadales sistēmas pakalpojumu izmantošanas kārtību, vai kā pēdējās garantētās piegādes pakalpojums saskaņā ar šiem noteikumiem, kas pieteicējai ir noslēgts ar AS „Latvenergo".

Minētajam nevar piekrist.

Lēmuma pieņemšanas brīdī noteikumu Nr.78 24.punkts noteica, ka dabasgāzes tirdzniecība lietotājam notiek saskaņā ar dabasgāzes tirdzniecības līgumu, kurā iekļauj norādi par sadales sistēmas pakalpojumu izmantošanas kārtību, vai kā pēdējās garantētās piegādes pakalpojums saskaņā ar šiem noteikumiem.

Konkrētajā gadījumā pieteicējas pārkāpums izpaudies tieši apstāklī, ka tā veikusi dabasgāzes tirdzniecību, neizpildot to reglamentējošo normatīvo aktu prasības, cita starp – nenoslēdzot dabasgāzes tirdzniecības līgumu, bet to aizslēpjot aiz citiem līgumiem, kas paredz atlīdzību par objektu apsaimniekošanu un komercaģenta pienākumu veikšanu.

[14] Pieteicēja uzsver līgumu noslēgšanas apstākļus, proti, 2021.gada maijā pieteicēja uzsāka sarunas ar vairākiem uzņēmumiem, kuri ražo enerģiju koģenerācijas stacijās, lai izskatītu iespējas paplašināt savu saimniecisko darbību, veicot līdzīgā sfērā strādājošu uzņēmumu iegādi (uzņēmuma pāreja atbilstoši Komerclikuma 20.pantam). Pieteicēja vienojās par sadarbības uzsākšanu ar AS „Olenergo" (arī SIA „SSR" un SIA „Cactus"). Tika panākta vienošanās, ka, lai pieteicēja

pārliecinātos, ka objekti atbilst tās saimnieciskās darbības iecerēm, tā darbosies kā komercaģents Komerclikuma 45.panta izpratnē, veicot šo objektu saimnieciskās darbības īstenošanai vajadzīgās darbības, tai skaitā, bet ne tikai – izejvielu iepirkšana, pārstrāde, jaunu klientu piesaiste. Starp pusēm minēto uzdevumu izpildei tika noslēgts komercaģenta līgums, nomas līgums un norēķinu līgums. Pieteicēja uzsver, ka Lēmumā nepamatoti ir izskaitīts tikai viens no pieteicējas kā komercaģenta pienākumiem, tas ir – piesaistīt jaunus klientus, neņemot vērā pienākumu nodrošināt objektu darbību, tai skaitā izejvielu iepirkšanu un pārstrādi.

Pieteicēja saimnieciskās darbības ietvaros iepirkusi dabasgāzi, kura tika izmantota, lai darbinātu koģenerācijas iekārtas, kas ražo siltumenerģiju un elektroenerģiju vienlaicīgi. Ievērojot Komercaģenta līgumā noteikto AS „Olenergo" (arī SIA „SSR" un SIA „Cactus") pienākumu atlīdzināt pieteicējai izdevumus par dabasgāzes piegādi, AS „Olenergo" (arī SIA „SSR" un SIA „Cactus") izrakstītie rēķini un par tiem saņemtie maksājumi bija saistīti ar norēķinu par dabasgāzi, kura kā kurināmais tiek izmantota AS „Olenergo" (arī SIA „SSR" un SIA „Cactus") ražošanas procesā.

Ievērojot minēto, pieteicēja norāda, ka saskaņā ar Enerģētikas likuma 1.panta 12.punktu ir uzskatāma par enerģijas lietotāju, kas no energoapgādes komersantiem pērk un savām vajadzībām patērē konkrētā veida enerģiju vai kurināmo vai lieto to energoapgādē vai cita veida komercdarbībā. No AS „Latvenergo" saņemtā dabasgāze tika izmantota pieteicējas saimnieciskās darbības nodrošināšanai.

[15] Saskaņā ar Enerģētikas likuma 1.panta 12.punktu enerģijas lietotājs ir fiziskā vai juridiskā persona, kas no energoapgādes komersantiem pērk un savām vajadzībām patērē konkrētā veida enerģiju vai kurināmo vai lieto to energoapgādē vai cita veida komercdarbībā.

Saskaņā ar Enerģētikas likuma 1.panta 16.punktu enerģijas tirdzniecība ir energoapgādes veids, kas ietver enerģijas iepirkšanu pārdošanai un pārdošanu enerģijas lietotājiem.

Apgabaltiesa secina, ka enerģijas iepirkšana, lai to pārdotu citiem komersantiem vai enerģijas lietotājiem, neietilpst Enerģētikas likuma 1.panta 12.punktā ietvertā jēdziena „lietošana energoapgādē vai cita veida komercdarbībā" tvērumā.

Izskatāmajā gadījumā Regulators pamatoti secinājis, ka pieteicējas līgumattiecības liecina, ka pieteicēja faktiski veica dabasgāzes tirdzniecību.

[16] Pieteicēja ar dabasgāzes tirgotāju AS „Latvenergo" 2020.gada 5.jūnijā noslēdza dabasgāzes tirdzniecības līgumu Nr.52741231021 par dabasgāzes tirdzniecības periodu no 2021.gada 1.aprīļa līdz 2022.gada 30.aprīlim (turpmāk – Dabasgāzes tirdzniecības līgums; *lietas 2.sējuma 39.-41.lapa*). Saskaņā ar līguma 1.1.punktu AS „Latvenergo" pārdod, bet SIA „Elektro bizness" pērk dabasgāzi līgumā iekļauto gazificēto objektu vajadzībām un samaksā par to.

Atbilstoši līguma 2.3.4.apakšpunktam, ja lietotājs vēlas pirkt dabasgāzi citā objektā, lietotājs par to iesniedz tirgotājam paziņojumu un atsevišķa pušu rakstiska vienošanās par to nav nepieciešama, taču to var noslēgt, ja kāda no pusēm to pieprasa vai pusēm nepieciešams vienoties par dabasgāzes cenu un citiem dabasgāzes tirdzniecības noteikumiem, kas tiks piemēroti objektam, kurš tiks iekļauts Līgumā.

Atsaucoties uz līguma 2.3.4.apakšpunktā minēto nosacījumu, SIA „Elektro bizness" lūdza AS „Latvenergo" pievienot vairākus objektus, tostarp 2021.gada 16.jūlijā – gazificēto objektu (koģenerācijas staciju) /adrese/ (objekts Nr.A005602539), kurā siltumenerģiju ražo AS „Olenergo", iesniedzot nomas līgumu, ar kuru SIA „Elektro bizness" pieņem lietošanā dabasgāzes pieslēguma punktu šajā koģenerācijas stacijā. Minētajā datumā puses vienojās par Dabasgāzes tirdzniecības līguma attiecināšanu uz objektu /adrese/.

Apgabaltiesa ņem vērā, ka, lai arī Regulators Lēmumā ir minējis arī citus objektus Rīgā, Saldū un Siguldā, kas pieder SIA „Cactus" un SIA „SSR", Regulators faktiski nav vērtējis pieteicējas līgumattiecības ar šīm komercsabiedrībām, līdz ar to apgabaltiesa to papildus nevērtēs.

Starp SIA „Elektro bizness" un AS „Olenergo" 2021.gada 28.jūnijā noslēgts Komercaģenta līgums (*lietas 1.sējuma 90.lapa; Ierobežotas pieejamības informācija*), 2021.gada 30.jūnijā – Nomas līgums Nr.010621/EB (*lietas 2.sējuma 119.-120.lapa*) un Norēķinu līgums Nr.020621/EB (*lietas 1.sējuma 91.-92.lapa; Ierobežotas pieejamības informācija*), 2021.gada 1.jūlijā – Vienošanās par objekta apsaimniekošanas un izmantošanas kārtību (*lietas 1.sējuma 87.-89.lapa; Ierobežotas pieejamības informācija*). SIA „Elektro bizness" izrakstījusi AS „Olenergo" rēķinus par dabasgāzes enerģijas piegādi (*lietas 1.sējuma 93.-100.lapa; Ierobežotas pieejamības informācija*).

[17] Saskaņā ar Komercaģenta līgumu Pasūtītājs (AS „Olenergo") uzdod un pilnvaro, savukārt Komercaģents (SIA „Elektro bizness") apņemas ar saviem spēkiem, līdzekļiem un uz savu risku sniegt Pasūtītāja interesēm atbilstošus komercaģenta pakalpojumus, kas Pasūtītājam būtu nepieciešami, lai nodrošinātu koģenerācijas stacijas nepārtrauktu darbību, t.sk. izejvielu iepirkšanu, pārstrādi un saražotās produkcijas realizāciju, kā arī jaunu pircēju (klientu) piesaisti. Komercaģents šai sakarā apņemas Pasūtītāja vārdā un labā pastāvīgi slēgt darījumus ar trešajām personām vai arī sagatavot to noslēgšanu (1.punkts). Par minētajiem pakalpojumiem Komercaģentam pienākas provīzija. Puses vienojas, ka Komercaģenta apsaimniekošanai un izmantošanai uz atsevišķas vienošanās pamata tiek nodota koģenerācijas stacija. Nosakot maksu par koģenerācijas stacijas apsaimniekošanu un izmantošanu, puses tajā ietver arī Komercaģentam pienākošos provīzijas maksu (4.punkts). Puses vienojas, ka šī līguma sekmīgai izpildei puses savā starpā noslēdz Nomas līgumu par dabasgāzes pieslēguma punkta nomu, kā arī Norēķinu līgumu, kurā ietverta vienošanās par koģenerācijas stacijas apsaimniekošanas un izmantošanas kārtību (11.punkts).

Nomas līgums paredz, ka Iznomātājs (AS „Olenergo") nodod lietošanā (iznomā) un Nomnieks (SIA „Elektro

bizness") pieņem lietošanā dabasgāzes Pieslēguma punktu ar Objekta tirgus numuru A005602539, kas atrodas /adrese/ (1.1.apakšpunkts). Nomniekam lietošanā nodotā Pieslēguma punkta lietošanas mērķis – nomnieka komercdarbības nodrošināšanai Pieslēguma punktā (1.5.apakšpunkts). Pieslēguma punkta lietošanas maksa (noma) tiek noteikta saskaņā ar starp pusēm noslēgtu norēķinu līgumu (2.1.apakšpunkts). Nomniekam ir tiesības Pieslēguma punktā dabasgāzes sadales sistēmai pievienot elektroenerģijas ražošanas iekārtas, to iepriekš saskaņojot ar AS „Gaso" un Iznomātāju (4.1.apakšpunkts). Nomnieks apņemas samaksāt noteiktajā termiņā nomas maksu gadījumā, ja tāda tiek noteikta (4.2.3.apakšpunkts); norēķināties par Pieslēguma punktā patērēto dabasgāzi saskaņā ar Nomnieka noslēgto dabasgāzes tirdzniecības līgumu (4.2.5.apakšpunkts); norēķināties par saņemtajiem dabasgāzes sadales, pārvades un visiem citiem ar dabasgāzes patēriņu Pieslēguma punktā saistītajiem pakalpojumiem, nodokļiem un nodevām saskaņā ar Nomnieka noslēgto dabasgāzes tirdzniecības līgumu un dabasgāzes tirdzniecību un lietošanu regulējošiem normatīvajiem aktiem (4.2.6.apakšpunkts).

Norēķinu līgums paredz, ka Pieslēguma punkta ar objekta tirgus numuru A005602539 lietošana tiek noteikta bezatlīdzības veidā – nomas maksa nav noteikta (1.1.apakšpunkts), bet Iznomātājs (AS „Olenergo") maksā Nomniekam (SIA „„Elektro bizness") par pieslēguma punktā patērēto dabasgāzi un dabasgāzes patēriņa saistītajām izmaksām (dabasgāzes pārvades un sadales sistēmas pakalpojuma tarifi), nodokļiem un nodevām saskaņā ar spēkā esošajiem sistēmas pakalpojuma tarifiem un dabasgāzes lietošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem (1.2.apakšpunkts). Iznomātājs par Pieslēguma punktā patērēto dabasgāzi maksā Nomniekam reizi mēnesī saskaņā ar piestādīto rēķinu (1.3.apakšpunkts). Iznomātājs uzņemas saistības, kādas var rasties saistībā ar dabasgāzes galapatēriņu pieslēguma punktā (3.3.apakšpunkts).

Vienošanās par objekta apsaimniekošanu un izmantošanas kārtību (turpmāk – Apsaimniekošanas līgums) paredz, ka, lai nodrošinātu efektīvu koģenerācijas stacijas darbību, Pasūtītājs (AS „Olenergo") nodod koģenerācijas staciju apsaimniekošanā Apsaimniekotājam (SIA „Elektro bizness") (1.1.apakšpunkts). Apsaimniekotājs nodarbojas tikai ar koģenerācijas stacijas uzraudzību un kontroli, neiesaistoties koģenerācijas stacijas apkalpošanas un remonta darbu veikšanas procesos (2.8.apakšpunkts). Līgumslēdzēji uzsver, ka 2021.gada 5.jūnijā starp Apsaimniekotāju un AS „Latvenergo" noslēgts līgums par dabasgāzes tirdzniecību Nr.52741231021 apsaimniekotāja vajadzībām (3.1.apakšpunkts). Apsaimniekotājs apņemas nodrošināt Pasūtītāja koģenerācijas staciju ar dabasgāzi, pārņemot lietošanā dabasgāzes objektu ar tirgus numuru A005602539 saskaņā ar Apsaimniekotāja noslēgto līgumu par Dabasgāzes tirdzniecību (3.2.apakšpunkts). Atbilstoši Apsaimniekotāja noslēgtā līguma par dabasgāzes tirdzniecību noteikumiem AS „Latvenergo" piegādā dabasgāzi līdz dabasgāzes apgādes sistēmas piederības robežai objektam, savukārt Pasūtītājs uz Apsaimniekotāja sagatavota rēķina pamata veic apmaksu (3.3.apakšpunkts). Pasūtītājs maksā Apsaimniekotājam par koģenerācijas stacijā patērēto dabasgāzi un dabasgāzes patēriņa saistītajām izmaksām (pārvades un sadales sistēmas tarifi), nodokļiem un nodevām saskaņā ar spēkā esošajiem sistēmas pakalpojumu tarifiem un dabasgāzes lietošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem (3.4.apakšpunkts). Līguma 4.punkts noteic, kā aprēķināma maksa par apsaimniekošanu un piegādāto dabasgāzi, no kā izriet, ka maksa par apkalpošanu tiek aprēķināta, Pasūtītāja faktiski patērētajam dabasgāzes daudzumam objektā piemērojot koeficientu 3,90 (4.1.1.apakšpunkts), bet piegādātās dabasgāzes iepirkuma cena tiek aprēķināta, pasūtītāja faktiski patērētajam dabasgāzes daudzumam objektā piemērojot koeficientu 9,10 (4.1.2.apakšpunkts). Paredzēts, ka piegādātās dabasgāzes iepirkuma cenai var tikt pievienotas ar dabasgāzes izmantošanu saistītās izmaksas – pārvades un sadales sistēmas tarifi, kā arī piemērojamie nodokļi un nodevas saskaņā ar spēkā esošajiem sistēmas pakalpojumu tarifiem un dabasgāzes lietošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem (4.2.apakšpunkts). Apsaimniekotājs nosūta pasūtītājam rēķinu par koģenerācijas stacijas apsaimniekošanu un iepriekšējā mēnesī patērēto dabasgāzi (5.1.apakšpunkts). Apsaimniekošanas līgums, precizējot Norēķinu līguma 1.1.apakšpunktu, paredz, ka par objekta lietošanu apsaimniekotājs maksā pasūtītājam nomas maksu 500 *euro* apmērā par vienu mēnesi (6.1.apakšpunkts).

[18] Atbilstoši Komerclikuma 45.pantam komercaģents ir komersants, kas pilnvarots citas personas (principāla) vārdā un labā pastāvīgi slēgt darījumus ar trešajām personām vai arī sagatavot to noslēgšanu. Saskaņā ar Komerclikuma 47.panta pirmo daļu komercaģenta pienākums ir, ievērojot principāla intereses, gādāt par darījumu noslēgšanu vai to noslēgšanas sagatavošanu.

Pieteicēja norāda, ka tika panākta vienošanās, ka tā darbosies kā komercaģents Komerclikuma 45.panta izpratnē, veicot koģenerācijas stacijas saimnieciskās darbības īstenošanai vajadzīgās darbības, tai skaitā, bet ne tikai – izejvielu iepirkšana un pārstrāde, jaunu klientu piesaiste.

Tomēr pieteicēja ne Regulatoram, ne tiesai sniegtajos paskaidrojumos tā arī nav identificējusi, kādas tieši konkrētas darbības Komercaģenta līguma ietvaros ir veikusi.

Ja par attiecīgajām darbībām pieteicēja uzskata izejvielu iegādi, tad jāņem vērā, ka Dabasgāzes tirdzniecības līgumu pieteicēja noslēdza jau 2020.gada 5.jūnijā, savukārt vienošanās par Dabasgāzes tirdzniecības līguma attiecināšanu uz objektu /adrese/, tika panākta pieteicējas, nevis citas personas (principāla) vārdā. Tāpat arī Regulators, ņemot vērā AS „Olenergo" ikgadējās atskaites par sniegto pakalpojumu apjomu, izmaksām, tehniskajiem un operatīvajiem rādītājiem, kā arī atskaites par ikmēneša faktiskajiem rādītājiem, ir konstatējis, ka AS „Olenergo" saražoto siltumenerģiju un elektroenerģiju šādā veidā realizēja jau ilgi pirms Komercaģenta līguma noslēgšanas, tāpat arī pieteicējai nebija iespējas kā komercaģentam veicināt papildu pieprasījumu pēc koģenerācijas stacijā saražotās siltumenerģijas (to ierobežo AS „Olaines ūdens un siltums" pārvaldītā siltumtīklu infrastruktūra).

Civillikuma 2112.pants noteic, ka noma vai īre ir līgums, ar ko viena puse piešķir vai apsola otrai par zināmu nomas vai īres maksu kādas lietas lietošanu. Saskaņā ar Civillikuma 2119.pantu nomas vai īres maksu var dot kā naudā, tā arī citās

atvietojamās lietās.

Regulators pamatoti ņēmis vērā, ka saskaņā ar Enerģētikas likuma 1.panta 20.punktu gazificēts objekts ir dabasgāzes apgādes sistēmai pieslēgta būve vai tās daļa, kā arī iekārta. No tā izriet, ka pieslēguma punktu dabasgāzes apgādes sistēmā atsevišķi nevar klasificēt kā gazificētu objektu. Pieslēguma punkts un gazificētais objekts ir savstarpēji nenodalāmi objekti, jo pieslēguma punktā netiek patērēta dabasgāze, bet tas ir tehniskais risinājums, kā gazificēto objektu apgādāt ar dabasgāzi. Tas izriet arī no noteikumu Nr.78 2.9.apakšpunkta, kas noteic, ka sadales sistēmas operators slēdz dabasgāzes pieslēguma līgumu par sistēmas pieslēguma ierīkošanu ar gazificētā objekta īpašnieku. Tādējādi jau no pieslēguma ierīkošanas brīža pieslēguma punkts un gazificētais objekts ir aplūkojami kā vienots veselums, kas nevar būt dažādu personu valdījumā vai lietojumā.

Attiecīgu tiesību normu skaidrojumu ir sniegusi arī Ekonomikas ministrija savā 2021.gada 11.novembra vēstulē Nr.3.3-8/2021/8019N (*lietas 1.sējuma 144.lapa*).

Lai arī Nomas līgums paredz pieteicējas tiesības Pieslēguma punktā dabasgāzes sadales sistēmai pievienot elektroenerģijas ražošanas iekārtas, lietā nav strīda par to, ka attiecīgas iekārtas dabasgāzes sadales sistēmai nav tikušas pievienotas un pieteicēja elektroenerģiju neražo. Pieteicēja Pieslēguma punktā arī nepatērē dabasgāzi savām vajadzībām. Savos 2022.gada 27.maijā Regulatoram sniegtajos paskaidrojumos (*lietas 1.sējuma 69.lapa*) pieteicēja norādījusi, ka, ņemot vērā AS „Olenergo" pienākumu atlīdzināt pieteicējai izdevumus par dabasgāzes piegādi, AS „Olenergo" izrakstītie rēķini un par tiem saņemtie maksājumi ir saistīti ar norēķinu par dabasgāzi, kura kā kurināmais tiek izmantota AS „Olenergo" ražošanas procesā (*paskaidrojumu 10.punkts*), attiecīgus argumentus satur arī pieteikums.

Tātad faktiski pieteicēja Pieslēguma punktu izmanto tikai tam, lai no AS „Latvenergo" iepirkto dabasgāzi nodotu AS „Olenergo", kura to tālāk izmanto savā ražošanas procesā.

Apgabaltiesa secina, ka atbilstoši Nomas līguma, Norēķinu līguma un Apsaimniekošanas līguma nosacījumiem AS „Olenergo" ir piešķīrusi pieteicējai par zināmu nomas maksu (500 *euro* mēnesī) tiesības lietot Pieslēguma punktu, lai pieteicēja to varētu izmatot savā komercdarbībā, kas faktiski izpaužas kā dabasgāzes piegāde AS „Olenergo" (Apsaimniekošanas līgumā attiecīgais pakalpojums nodēvēts par koģenerācijas stacijas uzraudzību un kontroli). Pieteicēja ir apņēmusies maksāt AS „Latvenergo" Dabasgāzes tirdzniecības līgumā paredzētos maksājumus, savukārt AS „Olenergo" ir apņēmusies maksāt pieteicējai par dabasgāzi, ko AS „Olenergo" patērējusi (saņēmusi) Pieslēguma punktā, par dabasgāzes patēriņa saistītajām izmaksām, kā arī par pieteicējas sniegto pakalpojumu (piemērojot attiecīgu koeficientu patērētās dabasgāzes daudzumam).

Tātad minētajos līgumos puses ir ietvērušas nosacījumus, kas pēc būtības atbilst dabasgāzes tirdzniecības līgumam, proti, paredz, ka iznomātājs (apsaimniekotājs) maksā nomniekam (pasūtītājam) par patērēto (faktiski – nomnieka piegādāto) dabasgāzi, ko nomniekam piegādājis dabasgāzes tirgotājs AS „Latvenergo".

Kā jau apgabaltiesa norādīja, enerģijas iepirkšana, lai to pārdotu citiem komersantiem vai enerģijas lietotājiem, neietilpst Enerģētikas likuma 1.panta 12.punktā ietvertā jēdziena „lietošana energoapgādē vai cita veida komercdarbībā" tvērumā, bet ir uzskatāma par enerģijas tirdzniecību Enerģētikas likuma 1.panta 16.punkta izpratnē.

Šādos apstākļos Regulators pamatoti secināja, ka attiecīgie līgumi noslēgti ar mērķi izvairīties no normatīvajos aktos noteiktās prasības reģistrēties dabasgāzes tirgotāju reģistrā.

[19] Atbilstoši noteikumu Nr.839 12.punktam, ja pārkāpums tieši vai netieši ietekmējis elektroenerģijas tirgus vai dabasgāzes tirgus pārskatāmību un konkurences līmeni tajā, tai skaitā elektroenerģijas vai dabasgāzes pārrobežu tirdzniecību, un elektroenerģijas vai dabasgāzes lietotāju iespējas saņemt nepārtraukti un droši piegādātu elektroenerģiju vai dabasgāzi pieprasītajā kvalitātē par pamatotām cenām un pārkāpuma dēļ komersants vai vertikāli integrēts komersants ir guvis tiešu vai netiešu labumu vai ieņēmumus, soda naudu nosaka no 0,15 līdz 10 procentiem no komersanta iepriekšējā finanšu gada neto apgrozījuma enerģētikas nozarē.

Regulators noteica soda naudu 5,8 % apmērā no finanšu gada neto apgrozījuma, ņemot vērā šādus apsvērumus: 1) pieteicēja pārkāpuma rezultātā guva tiešu labumu (ieņēmumus), un pārkāpums tieši ietekmējis dabasgāzes tirgus pārskatāmību un konkurenci. Pieteicēja, nereģistrējoties dabasgāzes tirdzniecībai, samazināja savas saimnieciskās darbības izmaksas (tajā skaitā izvairoties no valsts nodevas samaksas) un tādējādi radīja sev konkurences priekšrocības dabasgāzes tirgū. Vienlaikus attiecīgais pārkāpums nav ietekmējis dabasgāzes lietotāju iespējas saņemt nepārtraukti un droši piegādātu dabasgāzi pieprasītajā kvalitātē. Līdz ar to piemērojama soda nauda 0,8% apmērā no finanšu gada neto apgrozījuma enerģētikas nozarē; 2) soda nauda palielināma par 2 procentpunktiem, ņemot vērā pārkāpuma radīto seku ietekmi uz dabasgāzes tirgus pārskatāmību; 3) soda nauda palielināma par 2 procentpunktiem, ņemot vērā korelāciju starp soda naudas apmēru un labumu vai ienākumiem, kas gūti pārkāpuma rezultātā (pieteicējas gūtais labums ir tiešs un būtisks attiecībā pret pieteicējas apgrozījumu iepriekšējos gados); 4) soda nauda palielināma par 1 procentpunktu, ņemot vērā, ka pieteicējas veiktās darbības dabasgāzes tirgū ir apzinātas un sistemātiskas, kā rezultātā no nereģistrētas dabasgāzes tirdzniecības tiek gūti regulāri ieņēmumi.

Pieteicēja uzskata, ka soda aprēķins neatbilst noteikumu Nr.839 prasībām, jo tas balstīts uz vispārīgiem pieņēmumiem, kas nav pierādīti ar aprēķiniem. Kā šādu nepierādītu pieņēmumu pieteicēja savā pieteikumā norāda Regulatora apgalvojumu, ka pieteicējas nereģistrēšanās dabasgāzes tirgotāju reģistrā ir radījusi apgrūtinājumu citiem dabasgāzes tirgotājiem, atstājot negatīvu ietekmi gan uz šo uzņēmumu komercdarbību, gan uz kopējo tirgu. Pieteicēja pauž viedokli, ka tās veiktā saimnieciskā darbība vispār nekādā veidā neietekmē siltumenerģijas tirgu un konkurenci.

Apgabaltiesas ieskatā Regulators pamatoti ir ņēmis vērā apstākli, ka saskaņā ar Enerģētikas likuma 108.panta otro daļu Regulators veido dabasgāzes tirgotāju reģistru un nodrošina tā publisku pieejamību, tādējādi nodrošinot uzticamu un

pārskatāmu informāciju par dabasgāzes tirgotājiem, kas atbilstoši tiesību aktos noteiktajam regulējumam ir tiesīgi nodarboties ar dabasgāzes tirdzniecību. Pieteicēja ir veikusi dabasgāzes tirdzniecību bez reģistrācijas, tādējādi apgrūtinot Regulatoram pildīt tam likumā noteikto tirgus uzraudzības funkciju, kā arī liedzot citiem dabasgāzes tirgotājiem saņemt objektīvu un patiesu informāciju par dabasgāzes tirgu, kas savukārt var apgrūtināt pieņemt izsvērtus lēmumus par savu turpmāko komercdarbību. Minētās darbības Regulators pamatoti vērtējis kā tādas, kas kropļo dabasgāzes tirgu un negatīvi ietekmē konkurenci siltumenerģijas tirgū, radot iespēju atsevišķiem dabasgāzes lietotājiem saņemt dabasgāzi par zemākām cenām, nekā tās ir ekonomiski pamatotas esošajos tirgus apstākļos. Apgabaltiesa neuzskata, ka attiecīgo secinājumu Regulatoram bija jāpamato ar papildu aprēķiniem.

Pieteicēja norāda, ka neatbilst patiesībai Lēmumā ietvertais arguments, ka pieteicēja nav pārtraukusi pārkāpumu pēc Regulatora lūguma, jo Regulators nekad nav nosūtījis pieteicējai informāciju par tās pieļautu pārkāpumu, kā arī nav lūdzis, lai pieteicēja pārtrauc savu saimniecisko darbību.

Noteikumu Nr.839 14.1.apakšpunkts paredz, ka Regulators kopējo soda naudas apmēru var samazināt, ja pārkāpums pārtraukts, tiklīdz komersants saņēmis no regulatora informāciju par iespējamo pārkāpumu.

No lietas materiāliem konstatējams, ka izskatāmajā gadījumā Regulators 2021.gada 29.decembra vēstulē (*lietas 1.sējuma 47.-48.lapa*) norādīja uz Regulatora rīcībā esošo informāciju, kas pirmšķietami liecina, ka pieteicējas veiktās darbības ir uzskatāmas par dabasgāzes tirdzniecību bez reģistrācijas.

Ņemot vērā, ka, saņemot attiecīgo informāciju, pieteicēja attiecīgās darbības nepārtrauca, Regulators pamatoti secināja, ka attiecīgais atbildību mīkstinošais apstāklis noteikumu Nr.836 14.1.apakšpunkta izpratnē nav konstatējams.

[20] Pieteicēja norāda, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 74.panta pirmās daļas 4.punktam pieteicējai ar Lēmumu uzliktais pienākums veikt nepieciešamās darbības, lai reģistrētos dabasgāzes tirgotāju reģistrā vai pārtrauktu dabasgāzes tirdzniecību, nav spēkā, jo pieprasa pieteicējas rīcību, kas gan faktiski, gan arī tiesiski nav iespējama, ņemot vērā, ka dabasgāzes tirdzniecību AS „Latvenergo" kā dabasgāzes tirgotājs nenodrošina jau no 2022.gada 30.aprīļa.

Ar Lēmumu pieteicējai uzliktais pienākums ietver prasību vai nu pārtraukt dabasgāzes tirdzniecību bez reģistrācijas, vai arī reģistrēties dabasgāzes tirgotāju reģistrā. Ņemot vērā, ka pienākums reģistrēties dabasgāzes tirgotāju reģistrā ir tikai gadījumā, ja pieteicēja arī turpmāk veic dabasgāzes tirdzniecību, nav pamata uzskatīt, ka ar Lēmumu uzliktā pienākuma izpilde nebūtu iespējama.

[21] Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka pārsūdzētais Lēmums ir tiesisks un pamatots, bet pieteikums ir noraidāms kā nepamatots.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt SIA „Elektro bizness" pieteikumu par Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 2022.gada 7.jūlija lēmuma Nr.107 (prot.Nr.26,4.p) atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja A.Šteinberga

Tiesneši M.Birzgalis

M.Osmane